

„Az imádság, miközben gyakoroltatja a lelket, Istennel egyesíti és a megfeszített Krisztus nyomdokainak követőjévé teszi: így Isten a maga képmásává alakítja a lelket a szeretet vágyakozása, érzülete és egyesülése által.”
(Sziénai Szent Katalin)

„Fiú tökéletesége, taníts engem!”

Az Örvendetes olvasó és a keresztény lélek építése

Évfolyamdolgozat
Spirituális teológia

Váradi Szabolcs
hittanár-nevelő I.

2004.

1. BEVEZETÉS

1.1 A dolgozat témája és célkitűzése

A kereszténység jelenlegi helyzetében, hitünk sok helyen történő térvesztése, formalizálódása, és az ezzel párhuzamosan fellépő újpogány térhódítás idején rendkívül fontos, hogy Krisztus követői újból az ima, a spirituális megerősödés útjára lépjenek.

Mindannyiunkhoz szól a Szentatya sürgető felhívása: „Olyan kereszténységre van szükség, amely elsősorban az *imádkozás művészetéről* ismerhető fel.”¹ „... sürgetőbb, mint korábban, hogy keresztény közösségeink >az imádság hiteles iskoláivá legyenek<.”²

A 2002-ben kiadott *Rosarium Virginis Mariae* c. apostoli levelében kiemelten ajánlja, sürgeti a Szentolvasó imádkozását, mint a keresztény megújulásnak, az új evangelizációnak és a keresztény tökéletesség kialakításának kiváló eszközét.³

Dolgozatomban a spirituális teológia szempontjai szerint arról igyekszem képet alkotni, hogy az Örvendetes olvasó titkaihoz fűzhető elmélkedések hogyan segíthetik az „új ember”, a keresztény lélek tökéletesedését.

Az első részben a sokféle lehetséges lelki nevelési cél és feladat közül igyekszem kiemelni a hatékonyság szempontjából számunkra legfontosabbakat. A második részben a már rögzített lelki nevelési célok, feladatok nézőpontjából tekintem át az Örvendetes olvasó titkait, összegezve azokat a főbb lehetséges elmélkedési szempontokat, amelyek megfelelő alapot, segédanyagot adhatnak konkrét elmélkedésekhez.

A dolgozat tehát nem kíván kész, formába öntött elmélkedéseket adni, hanem a szentolvasó imádkozásához kapcsolható legfontosabb lelki nevelési célok rögzítésével és az elmélkedési szempontok összegyűjtésével egy olyan alapot kíván készíteni, amely sokoldalúan, egyéni lelkigyakorlati igények szerint használható, konkrét elmélkedések elkészítéséhez.

Egy következő munkának lehet a feladata az, hogy ezekhez az elmélkedési szempontokhoz a hétköznapiakban is megvalósítható gyakorlati feladatokat dolgozzon ki. A dolgozat (bár szintén nagyon hasznosnak tartaná) nem mutatja be a szentolvasó *imáihoz* (Hiszekegy, Miatyánk, Üdvözlégy, Szentháromság dicsőítése, fohászok) kapcsolható lelki nevelési elmélkedési szempontokat sem, mert az terjedelme miatt külön tanulmányt igényelne.

¹ 32 p.: AAS 93 (2001), 288

² Ua.: 33 p.: AAS 93 (2001), 289

³ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae* apostoli levele a püspököknek, a papságnak és a hívőknek a szent rózsafüzérről, Új Ember Kiadó 2002. 4. o., 11.o.

2. Az ima kulcsszerepe Jézus tanításának megvalósításában

„Mindaz, aki hallgatja tanításomat és tettekre is váltja, hasonlít a bölcs emberhez, aki házát sziklára építette. Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvöltött a szél és rázúdult a házra, de az nem dőlt össze, mert sziklára alapozták. Mindaz pedig, aki hallgatja tanításomat, de tettekre nem váltja, hasonlít a balga emberhez, aki házát homokra építette. Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvöltött a szél és rázúdult a házra. Az összedőlt és romhalmazzá vált.” (Mt 7,24)

Az isteni tanítás szerint az Igét korántsem elég hallgatni, hanem életre kell váltani, tettekben is meg kell valósítani. „Isten igéje nem hallgatójánál vagy hirdetőjénél, hanem végrehajtójánál van.” – mondja szemléletesen Assisi Boldog Egyed testvérünk.

Krisztus kiforrott követőjének állapotához és élethelyzetéhez alkalmas módon, a nehézségek közepette is állhatatosan tettekre kell tudnia váltania az isteni főparancsot, Isten és az embertárs szeretetét, türelemmel viselve eközben a legnagyobb megpróbáltatásokat is, imával, áldással, szeretettel, szelídséggel, megbocsátással viszonzva az üldöztetéseket.

Mindennapi tapasztalatunk azonban az, hogy az ember bűnre való hajlandósága és a Sátán ezen át érvényesülő akadályozó hatásai okozta emberi gyengeség miatt a gyakorlatban nem könnyű valóban életre váltani az evangéliumi tanítást. Tartósan, hatékonyan, hitelesen megvalósítani, azaz valóban hiteles keresztény életet élni csak a Szentlélek segítségével és az általa véghezvitt krisztusi lelki átalakulás eredményeként lehetséges. Ki kell formálódnia, meg kell erősödni a keresztény léleknek. Ezt az ember-Jézushoz hasonlóan az erős, intenzív imádságos istenkapcsolat, a megszilárdult, kiforrott erények, valamint a Szentlélek ajándékai és gyümölcsei jellemezik. A keresztény tökéletesség útja abban áll, hogy a tanítványnak egyre inkább hasonlónak kell válnia Krisztushoz.⁴ „A lélek egyre inkább hasonlónak akar lenni Krisztushoz, s ez a keresztény élet tulajdonképpeni >programja<”⁵ (Erre utal a dolgozat címe is, amely Pádai Szent Antal Szentháromságához szóló imájának részlete.) A Krisztushoz való hasonulás egyfelől a Szentlélek által, másfelől az ember szabad akaratából tett erőfeszítéseinek (nevelés, cselekedetek, állhatatosság) eredményeként valósul meg.⁶

A lélek ezen átalakulási folyamatában kulcsszerepet kap az ima. „Szüntelen imádkozzatok” – tanácsolja Szent Pál apostol (1Tesz 5,17). Az egyháztanító, misztikus Sziénai Szent Katalin szavai nagyon szemléletesen világítják meg az ima nélkülözhetetlen szerepét a keresztény lélek kialakulásában:

„Az imádság az anya, amely Isten szeretetében megfogja az igaz erényeket, a felebaráti szeretetben pedig megszüli őket. Az imádságban tanulja meg a lélek levetni önmagát és magára öltetni Krisztust. Benne ízleli meg az önmegtartóztatás illatát, benne olyan erőt talál, hogy nem fél többé az ördög csatáitól, sem a gyenge test lázadásától. Mindezekkel szemben erős lesz, állhatatos és kitartó mindhalálig.”⁷

⁴ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae ...* 10.o.

⁵ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae ...* 20.o.

⁶ KEK 1810: „A nevelés, a megfontolt cselekedetek és a mindig megújult erejű állhatatosság révén megszerzett emberi erényeket az isteni kegyelem megtisztítja és fölemeli. Isten segítségével kialakítják a jellemet, és könnyedséget adnak a jó megtételéhez.”

⁷ Sziénai Szent Katalin breviáriuma, Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, évszám nélkül, 34. o.

3. A keresztény tökéletesség és a szentolvasó

A lélek krisztusi átalakulását elősegítő magánimák közül különösen kiemelkedik a szentolvasó. Don Bosco sorai jellemzőek arra az általános tapasztalatra és reményre, amit a keresztények a Szentolvasóhoz fűznek:

„*Rendkívül sok égi segítséget kapunk a Rózsafüzér elmondásával. Eretnekségeket győztek le vele, erkölcsök újultak meg általa, járványokat űztek el vele és háborúknak vetettek véget. ... A Rózsafüzér fegyver az egyén és az Egyház kezében.*”⁸

II. János Pál a következőképpen világítja meg a szentolvasó különleges lélekformáló hatékonyságának titkát: Miközben Jézus életének misztériumain elmélkedünk, a Hozzá való hasonulás folyamatában a Szent Szűz anyai gondjaira bízunk magunkat. Senki sem képes Jézus misztériumának olyan mély megismerésére elvezetni minket, mint az Anya, aki gondosan alakít bennünket mindaddig, amíg Krisztus teljesen ki nem alakul bennünk.⁹ A rózsafüzér segít ebben a növekedésben, hogy egyre hasonlóbbá váljunk Krisztushoz, egészen az életszentségig.¹⁰

Egyéni léleképítő hatásai mellett közösségi imaalkalmak imájaként és katekézisre is kiváló. Így a személyes lelki tökéletesedés mellett Krisztus Misztikus Testének testvéribbé, közösségibbé válását is nagyban elő tudja segíteni. Alkalmas arra is, hogy általa más tekintetben is (pl. karitatív, kateketikai) működő katolikus kisközösségek jöjjenek létre (mint pl. a rózsafüzér társulatok). A szentolvasó lehetőséget ad a szóbeli, az elmélkedő és a szemlélődő imára egyaránt.

4. Az erények szerepe a keresztény tökéletességben

A keresztény lélek tökéletesedési lehetőségeit, azaz Krisztushoz való hasonulását az emberi, akarati oldal felől tanulmányozva feltétlenül a *keresztény erények* elsajátításának és megerősítésének kell a fő hangsúlyt kapnia (a víciuumok leépítésével párhuzamosan). Nisszai Szent Gergely szerint az erényes élet célja egyenesen az, hogy hasonlóvá váljunk Istenhez.¹¹

Liguori Szent Alfonz egyháztanító is hasonlóképpen fogalmaz: „Az igazi és egyedüli út a tökéletességre az erények és az istenszeretet gyakorlása. Az ima segítségével jutunk oda ... Sok szent jutott a tökéletességre különleges kegyelem nélkül. Egyedül az erények viszik a lelket a szent életre...”¹²

⁸ MB VII. 240.

⁹ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae* ... 9-10.o.

¹⁰ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae* ... 20.o.

¹¹ Nisszai Szent Gergely: *De beatitudinibus*. Oratio 1: Opera. Kiad. W. Jaeger, 7/2. köt. (Leiden, 1992) 82 (PG 44, 1200)

¹² Liguori Szent Alfonz: *Del grand mezzo della preghiera* c. 3, 2. §. Il trattato dell'uniformità alla volontà di Dio 5. §. 7.

Don Bosco, ez a rendkívüli kegyelmekkel, csodákkal szinte elhalmozott szent a következőt hangsúlyozza az erényekkel kapcsolatban: „Számomra sokkal értékesebb egy kitartó erény, mint egy rendkívüli kegyelem”.¹³

A Tanítóhivatal az erény fogalmát a következőképpen határozza meg: „Az erény maradandó és erős készség a jó megtételére. A személy számára nem csupán a jó cselekedetek végrehajtását teszi lehetővé, hanem azt is, hogy önmaga legjavát adja. Az erényes ember minden testi és lelki erejével a jó felé törekszik; konkrét tetteiben azt keresi, azt választja.”¹⁴ Az erények révén tehát Krisztus követője (a Szentlélek hathatós segítségével) hitelesen életre tudja váltani az evangéliumi tanítást. Így érthetjük meg Jézus kijelentését: „Az én igám édes, az én terhem könnyű.” (Mt 11,30)

Az erények több csoportját is megkülönböztetjük, így az *isten erényeket* (hit, remény, szeretet) és az *emberi (vagy erkölcsi) erényeket*, ez utóbbiak között pedig elkülöníthetők a sajátos *krisztusi erények* (pl. alázat, szegénység, engedelmesség, tisztaság, szelídség, türelem, megbocsátás, ellenségszeretet), valamint a *sarkalatos erények* (okosság, igazságosság, mértékletesség, lelki erősség).¹⁵

Az Örvedetes olvasó különösen alkalmas arra, hogy elősegítse a keresztény erények kialakulását és megerősödését. Titkai a Megváltó fogantatásáról, világra jöveteléről és növekedéséről szólnak, alkalmasak arra, hogy párhuzamot vonjunk Jézusnak a világba való eljövetele és a mi lelkünkbe való eljövetele között, hogy megszülessen és egyre inkább megerősödjön bennünk Krisztus, kiforráldjon bennünk az „új ember”.

A szentolvasó öt titka azonban mindössze öt alkalmat ad az ima közbeni elmélkedésre. Ezért erősen összpontosítanunk kell a leglényegesebb lelki nevelési feladatokra, erényekre, máskülönben az elmélkedési szempontok és az általuk elérhető gyakorlati eredmények szétforgácsolódnának. Ki kell tehát emelnünk az erények közül a legfontosabbakat.

5. Az „anya-erények”

A számos különböző erény között kiemelt, központi szerepet tölt be a szeretet és az alázatosság erénye.

Jézus a szeretetet a törvény, az élet középpontjaként, abszolút főparancsként határozza meg. János apostol Isten legfőbb tulajdonságaként egyenesen a szeretetet jelöli meg: „Az Isten szeretet.”¹⁶ Pádúai Szent Antal egyháztanító éppen ezért Jézusról mint a megtestesült szeretetről ír.¹⁷ Ha hasonulni akarunk Jézushoz, akkor leginkább a szeretet erényében kell erősödnünk. A Katekizmus a következőképpen tanít erről:

¹³ Don Bosco, MB VI. 969

¹⁴ KEK 1803

¹⁵ Magyar katolikus katekizmus, 1995. Budapest, 32. o, 245-250. pont; KEK 1804-1829

¹⁶ 1Jn 4,8,16

¹⁷ Pádúai Szent Antal imakönyv, Agapé, Szeged, 1995, 59.o.

„Valamennyi erény gyakorlását a szeretet élteti és indítja; ő a „tökéletesség köteléke” (Kol 3,14); az erények formája; összekapcsolja és egymás között elrendezi őket; az erények keresztény gyakorlásának forrása és végpontja. A szeretet megerősíti és megtisztítja emberi szeretőképességünket, és fölemeli az isteni szeretet természetfölötti tökéletességére.”¹⁸

Mivel a szeretet a indítja, élteti és rendezi a többi erényt, valóban *forrása* is azoknak. A kiforrott keresztény lélek legfőbb tulajdonsága a szeretet, s ebből az erényből újabb erények hajtanak ki. Így a szeretet erénye a mi elmélkedési szempontjaink céljaként is elsődleges helyet kell, hogy kapjon.

Szintén igen erősen kiemeli a Szentírás az alázatosság erényét. Elég, ha csak a Magnificat-ra vagy Jézusnak az alázatosságról és szelídségről szóló szavaira gondolunk. Amíg azonban a szeretet a keresztény élet tulajdonképpeni célja és megvalósulása, a „törvény tökéletes teljesítése” (Róm 13,10), addig a lelki írók az alázatosságot ennek előfeltételeként, az életszentség nélkülözhetetlen alapjaként határozzák meg. „A szeretet ... nem kérkedik, nem gőgösködik...” (1Kor 13,4) A gőg a lázadó angyalok, a Sátán angyalainak tulajdonsága. Éppen ezért a szeretet isteni erényének elsajátítása, azaz a Krisztus-követés tökéletessége kizárólag az alázatosság szellemében lehetséges.

„A szentatyák közös véleménye szerint a keresztény tökéletesség alapja az alázatosság. Aki nagyra akar lenni, annak - mondja Szent Ágoston -, a kicsinnyé levéssel kell kezdenie. Ti fel akarjátok emelni a keresztény erények épületét, de tudjátok meg, hogy ez mérhetetlen magas. Igyekeztek tehát tüstént nagyon mélyen megvetni alapját az alázatosságban, mert aki házat kíván építeni, annak terjedelme és magassága arányában, amilyenre szánja, mindenekelőtt az alapok helyét ássa ki.”¹⁹

A szeretet és az alázatosság mindig együtt jár. Sziénai Szent Katalin az alázatosságot a szeretet dajkájának, táplálójának nevezi.²⁰ A szintén misztikus lelki író, Szent Pio atya arra hívja fel a figyelmünket, hogy az isteni segítség igénybevételével mindig arra törekedjünk, hogy szilárdak legyünk az alázatosság és a szeretet erényeiben. Ezeket „anya-erények”-nek mondja, az épületek vezérgerendáihoz hasonlítja, amelyekből a többi erény is függ. Egyik a legalsó, a másik a legfelső. Mivel az épületek megmaradása is az alaptól és a tetőtől függ, elegendő a szívünket mindig e két erény megtartására irányítanunk, nem fogunk más akadályokba ütközni.²¹

Ezért az öröndetes olvasóhoz összeállítandó elmélkedési szempontjainknak a legcélszerűbb a két „anya-erény”, a szeretet és az alázatosság elsajátítására, erősítésére, elmélyítésére összpontosítani. A lelki nevelés gyakorlati oldalát tekintve ugyanakkor nem szabad szem elöl tévesztenünk a fentebb már idézett, a tettek sziklaalapjáról szóló jézusi példabeszéd figyelmeztetését. „A hit cselekedetek nélkül halott” – figyelmeztet Jakab apostol is. (Jak 2,26). A keresztény erény próbája, mércéje a tettekészség, az, hogy milyen mértékben állunk valóban készek arra, hogy életre váltsuk az evangéliumi

¹⁸ KEK 1827

¹⁹ Pecci Joachim bíbornok, perugiai püspök, igen kedves papnövendék fiainak. in: Az alázatosság gyakorlása, Vatikán, 1967.; Szt Ágoston: *Serm. 10 de Verb. Dom.*

²⁰ Sziénai Szent Katalin breviáriuma, Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, évszám nélkül, 34.o.

²¹ Harmath Károly OFM: Pietrelcinai Pio atya, Agapé, 1991 Novi Sad, 65.o.

tanítást. A folyamatos gyakorlás által ugyanakkor egyre mélyebbre vésődik, egyre begyakorlottá válik maga az erény is.²²

Mindezek miatt az elmélkedési szempontokat a későbbiekben úgy célszerű kész elmélkedésekké formálni, hogy a tettekre váltás elősegítését célzó gyakorlati iránymutatásokat, visszacsatolásokat is tartalmazzanak.

6. A szeretet és az alázatosság

Hogyan határozhatjuk meg a két „anya-erény” mibenlétét? Mit jelent a szeretet és az alázat?

A szeretet erénye az az isteni erény,²³ amellyel Istent önmagáért mindenekfölött szeretjük, felebarátunkat pedig Isten szeretetéért úgy szeretjük, mint önmagunkat.²⁴ Ez a „tökéletesség köteléke” (Kol 3,14) és minden erény formája.²⁵ Fölülmúl minden erényt. Első az isteni erények között: „Megmarad a hit, a remény és a szeretet, ez a három, de közülük a legnagyobb a szeretet”. (1Kor 13,13)²⁶

A szeretetet központi erényét Isten önti a hívők lelkébe („a szeretet Istentől van”²⁷), hogy azok gyermekeiként tudjanak cselekedni.²⁸ (... aki szeretetben él, Istenben él, és Isten őbenne.)²⁹ Ebben a misztikus ajándékozási folyamatban azonban kulcsszerepe van az imának: „Kérjete, és adnak nektek, keressetek és találtok, zörgessetek és ajtót nyitnak. ... Ha ti, bár rosszak vagytok, tudtok jót adni fiaitoknak, mennyivel inkább adja mennyei Atyátok a Szentlelket azoknak, akik kérik tőle. (Lk 11,9-13) „Urunk és Istenünk ... azt akarja, hogy imáinkban ébresszük fel a vágyat, hogy megkaphassuk azt, amit adni készül”³⁰

A keresztény szeretet Isten felé irányuló dimenziójának helyes intenzitásáról a főparancs első része ad képet: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből.” (Mk 12,30) Az Isten iránti tökéletes

²² „Meg kell tanulnod az erények gyakorlását. Mert ahhoz, hogy képessé légy, gyakorolnod kell magadat. Ne várj arra, hogy Isten közreműködés nélkül öntse beléd az erényeket.” Tauler (W. Oehl: Tauler in Auswahl 70.1)

²³ KEK 1812: Az isteni erények ... közvetlenül Istenre irányulnak. A keresztényeket fölkészítik arra, hogy bensőséges kapcsolatban éljenek a Szentháromsággal. Ezeknek az erényeknek forrása, oka és célja a háromságos egy Isten. KEK 1813: Az isteni erények alapozzák meg, lelkesítik és határozzák meg a keresztény ember erkölcsi cselekvését. Formát adnak az összes erkölcsi erénynek, és éltetik őket. Isten önti az isteni erényeket a hívők lelkébe, hogy gyermekeiként tudjanak cselekedni és kiérdemeljék az örök életet. A Szentlélek jelenlétének és működésének zálogai az emberi képességekben. Három isteni erény van: a hit, a remény és a szeretet.

²⁴ KEK 1822

²⁵ KEK 1844

²⁶ KEK 1826

²⁷ 1Jn 4,7

²⁸ KEK 1813

²⁹ 1Jn 4,16

³⁰ Szent Ágoston: Epistola 130, 20.

szeretet mértéke tehát az, „hogy mérték nélkül szeressük” Istent.³¹ Ez a tökéletesség természetesen tartalmazza a személyességet is.

Az embertárs iránti szeretetre vonatkozik a főparancs második része: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” (Mk 12, 31) A felebarát iránti szeretet tulajdonságait mutatja be Pál apostol Szeretethimnusza. (1Kor 13,4-7)

*„A szeretet türelmes, a szeretet jóságos,
A szeretet nem féltékeny,
Nem kérkedik, nem gőgösködik,
Nem tapintatlan, nem keresi a magáét,
Haragra nem gerjed, a rosszat föl nem rója,
Nem örül a gonoszságnak,
De együtt örül az igazsággal.
Mindent eltűr, mindent elhisz
Mindent remél, mindent elvisel.”*

Az alázatosság az emberi (erkölcsi) erények³² közé tartozik. Mint ilyen, a nevelés, a tudatos cselekedetek és a törekvésben való kitartás gyarapítja, az isteni kegyelem megtisztítja és fölemeli.³³

Mivel az alázatosság erényét a Katekizmus nem definiálja, az elmélkedési szempontokhoz Dominique Lacordaire (1802-1861) domonkosrendi neves hitszónok és író meghatározását veszem alapul: „Az alázatosság nem abban áll, hogy valaki elrejti tehetségét és erényeit, hogy magát rosszabbnak és jelentéktelenebbnek tartja, mint amilyen, hanem hogy tudjuk világosan, minek vagyunk hiányában s ne kérkedjünk azzal, amink van, tekintettel arra, hogy Isten ajándékozta azt nekünk ingyenesen, s még mindezzel az ajándékkal is végtelen kicsinyek vagyunk...”³⁴

Az istengyermeki alázatosság és az Isten iránti helyes szeretet magától értetődően azt is eredményezi, hogy Krisztus követője nem a maga gyarló akaratát, hanem Isten akaratát keresi és teljesíti. („Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az mind testvérem, nővérem és anyám.”, Mk 3,35) „Az Isten iránt való szeretetnek egész tökéletessége pedig abban áll, hogy akaratunkat egyesítsük az ő legszentebb akaratával. És azért minél jobban egyesül valaki az isteni akaratával, annál nagyobb lesz a szeretete.”³⁵

³¹ Szent Bernát: *Miért és hogyan kell szeretnünk Istent?* In: Isten szeretetéről; Zirc, 1937. (v.ö. Jézus főparancsával)

³² KEK 1812: Az emberi erények az isteni erényekben gyökereznek, amelyek az ember képességeit alkalmassá teszik arra, hogy részesedjenek az isteni természetben. [Vö. 2Pt 1,4.]

KEK1804: Az emberi erények következetes magatartásformák, állandó készségek, az értelem és az akarat állapotszerű tökéletességei, melyek a hit és az értelem szerint szabályozzák cselekedeteinket, rendezik szenvedélyeinket és cselekvésmódunkat. Az erények könnyedséget, önuralmat és örömet biztosítanak az erkölcsileg jó élethez. Erényes az, aki szabadon teszi a jót.

KEK1834: Az emberi erények az értelem és az akarat állandó készségei, melyek az értelem és a hit szerint szabályozzák cselekedeteinket, rendezik szenvedélyeinket és vezérlik cselekvésmódunkat.

³³ KEK 1839

³⁴ Lacordaire *Lettres á des jeunes gens*. Paris, 1878. p. 165.

³⁵ Isten akaratát teljesíteni: ez az életszentség alapja, forrása, in: Liguori Szent Alfonz: *Megegyezés Isten akaratával*, a Korda Kiadó 1941-es budapesti kiadásának elektronikus változata.

Elmélkedési szempontok gyűjteménye

(az alázatosság és a szeretet az Örvendetes olvasó titkaiban)

„Az örvendetes titkokra a megtestesülés eseményéből fakadó öröm a jellemző ... Az örvendetes titkokról való elmélkedés a keresztény öröm végső indítékaival és mélységes tartalmával való találkozás. Azt jelenti, hogy tekintetünket a megtestesülés titkának fogható valóságára és az üdvözítő szenvedés még homályos jövendölésére szegezzük. Mária elvezet minket a keresztény öröm titkának megértésére, és emlékeztet rá, hogy a kereszténység mindenekelőtt euangelion, >örömhír<, melynek központja, sőt, lényegi tartalma Krisztus személye, a testté lett Ige, a világ egyetlen üdvözítője.”³⁶

1. titok: „... akit te, szent Szűz a Szentlélektől fogantál”

A / Isten szeretete az ember iránt, Jézus alázata:

- „Amikor elérkezett az idők teljessége, az Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született, és alávetette magát a törvénynek, hogy kiváltson minket a törvény szolgaságából és a fogadott fiúságot elnyerjük.” (Gal 4,4-5)
- „Isten szeretete abban nyilvánult meg, hogy egyszülött Fiát küldte a világra, hogy általa éljünk. (1Jn 4,9)
- „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy mindaz, aki benne hisz, örökké éljen. Isten nem azért küldte Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözljön általa a világ.” (Jn 3,16-17)
- Az Ige testté lett, hogy az „*isteni természetből részesítsen minket*” (2Pt 1,4)³⁷
- „...meglátogatott minket a magasságból Fölkelő, Hogy világítson a sötétségben és a halál árnyékában sínylődőknek, És lépteinket a béke útjára vezesse.” (Lk 1,79)
- „Én vagyok az Út, az Igazság és az Élet, senki sem jut el az Atyához, csak általam.” (Jn 14,6)
- Üdvözlégy, Mária / Kegyelemmel teljes / Az Úr van teveled. / Áldott vagy te az asszonyok között.
- „>Üdvözlégy, Mária<. Ehhez a köszöntéshez kapcsolódik az egész üdvtörténet, sőt, bizonyos módon a világ történelme. Ha ugyanis az Atya terve az, hogy Krisztusban foglalja újra össze mindent, akkor bizonyos értelemben az egész univerzumot érinti az isteni kegy, amellyel az Atya lehajlik Máriához, hogy Fiának anyjává tegye őt.”³⁸

³⁶ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae* ... 14-15.o.

³⁷ KEK 460

³⁸ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae* 15.o.

- „Ugyanaz az érzés legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban volt. Ő, isteni nivoltában nem tartotta Istennel való egyenlőségét olyan dolognak, amihez föltétlenül ragaszkodják, hanem szolgálai alakot fölvéve kiüresítette önmagát és hasonló lett az emberekhez. Külsejét tekintve olyan volt, mint egy ember; megalázta magát és engedelmes lett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.” (Fil 2,5-8)
- „... tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt 11,29)
- „Hát annyira szeretett téged az Isten, hogy úgy akarta, hogy egyszülött Fia megalázkodjon egészen odáig, hogy a szolga alakját vegye magára?” (Fil 2,7)³⁹

B. Mária Isten iránti szeretete, alázata, Isten akaratának teljesítése:

- „Halld, Izrael! Az Úr, a mi Istenünk az egyetlen Úr! Szeresd Uradat, Istenedet szíved, lelked mélyéből, minden erőddel! (M Törvény 6,4-5) „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből.” (Mk 12,30)
- „Aki teljesíti mennyei Atyám akaratát, az mind testvérem, nővérem és anyám.” (Mk 3,35)
- „Csak aki megteszi Isten akaratát, az él örökké.” (1Jn 2,17)
- „Az Úr szolgáló leánya vagyok: történjék velem szavaid szerint.” (Lk 1, 38)
- „... az egész emberiség benne foglaltatik abban a >fiat<-ban, mellyel Mária készséges engedelmisséggel válaszol Isten akaratára.”⁴⁰
- Mária méhében testileg lakozik az Istenség teljessége (Kol 2,9), hiszen a Szentlélek szállt le rá (Lk 1,35). Ő a Magnificat-ban Isten iránti szeretetéről, örömről és alázatáról tesz tanúságot.
- „Magasztalja lelkem az Urat,
És ujjongjon szívem üdvözítő Istenemben.
Hiszen tekintetre méltatta alázatos szolgáló leányát...
Mily nagy dolgot művelt velem
Ő, a Hatalmas és a Szent!
Irgalma az istenfélőkre száll...
Szétszórja a szívük szándékában gőgösködőket.
Uralkodókat taszít le trónjukról,
De fölemeli az alázatosakat.”

(Magnificat - Lk 1,47-52)

³⁹ Boldog Bartolo Longo: A Rózsafüzér tizenöt szombatja. In: A Rózsafüzér imakönyve, Szent István Társulat, Új Ember Kiadó, Budapest 2003. 23.o.

⁴⁰ II. János Pál pápa: *Rosarium Virginis Mariae* ... 15.o.

2. titok: „... akit te, Szent Szűz Erzsébetet látogatván hordoztál”

- „Szeresd embertársadat, úgy, mint magadat.” (Lev 19,18) „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” (Mk 12, 31)
- „Mindaz, aki hallgatja tanításomat és tettekre is váltja, hasonlít a bölcs emberhez, aki házát sziklára építette. Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvöltött a szél és rázúdult a házra, de az nem dőlt össze, mert sziklára alapozták.” (Mt 7,24)
- „Ha szeretjük egymást, Isten bennünk él, és szeretete tökéletes lesz bennünk.” (1Jn 4,12)
- „Aki birtokolja a világ javait, és látja, hogy testvére szükséget szenved, de mégis elzárja előle a szívét: hogyan él abban Isten szeretete? Gyermekeim, ne szeressünk szóval és nyelvvvel, hanem tettel és igazsággal!” (1Jn 3,17-18)
- Mária Krisztus hordozója. Az emberekhez viszi a megtestesült isteni szeretetet, létük értelmét, Jézus Krisztust. „Alighogy Erzsébet meghallotta Mária köszönését, felujjongott méhében a magzat és Erzsébetet eltöltötte a Szentlélek.” (Lk 1,41)
- „Áldottabb vagy te minden asszonynál és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus” (Lk 1,42)
- „Készítsétek elő az Úr útját!
Egyengessétek ösvényeit! ...
Ami göröngyös, legyen sima úttá,
S meglátja majd minden ember az Isten üdvösségét.”
(Lk 3,4-6)

3. titok: „... akit te, szent Szűz a világra szültél”

- „...elérkezett az idők teljessége” (Gal 4,4-5)
- „Megszülte elsőszülött fiát, pólýába takarta és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson.” (Lk 2,7)
- „Az Atyától jöttem és a világba léptem.” (Jn 16,28)
- „Nagy örömet hirdetek nektek és az egész népnek: Ma született az Üdvözítő Dávid városában. Ő a Messiás és az Úr.” (Lk 2,8)
- „Az igazi világosság,
Mely minden embert megvilágosít,
A világba jött.” (Jn 1,9)
- „Az Ige testté lett,
És közöttünk lakott.” (Jn 1,14)

- "Ó, csodálatos csere! Az emberi nem Teremtője emberi lelket és testet öltött, Szűztől született; és ő, aki férfi közreműködése nélkül jött a világra, istenségének részeseivé tett minket."⁴¹
- „Dicsőség a magasságban Istennek,
És békesség a földön a jóakarató embereknek.” (Lk 2, 14)
- „Isten nem azért küldte Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ.” (Jn 3,17)
- „Az Emberfia azért jött, hogy megmentse, ami elveszett. ... Ha valakinek száz juha van s egy elcsatangol közülük, nem hagyja ott a kilencvenkilencet a hegyen és nem megy, hogy megkeresse az eltévedtet? ... Éppen így mennyei Atyátok sem akarja, hogy csak egy is elvesszen a kicsinyek közül.” (Mt 18,11-14)
- Jézus egy istálló alázatos egyszerűségében, szegény családban született. Ennek az eseménynek első tanúi a pásztorok voltak. Ebben a szegénységben nyilatkozik meg az Ég dicsősége.⁴²
- „... tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű” (Mt 11,29)
- Istenhez képest „gyermekké lenni” az Országba történő belépés föltétele; ehhez meg kell alázkodni, kicsivé kell válni; sőt „újra kell születni” (Jn 3,7), Istenből kell születni, hogy valaki Isten fiává legyen. A születés misztériuma teljesedik bennünk, amikor Krisztus „formálódik” bennünk.⁴³
- Jézus Mária egyetlen fia. Mária lelki anyasága azonban kiterjed minden emberre, akinek megváltására Jézus eljött: „Ő szülte a Fiút, akit Isten »elsőszülötté tett a sok testvér« (Róm 8,29), vagyis a hívők között, kiknek születésében és fölnevelésében anyai szeretettel működik közre”⁴⁴
- „... a Szentlélek Mária által kezdi Krisztussal közösségbe vinni az embereket, „akikre a jó akarató Isten szeretete irányul”, és mindig az alázatosak az elsők, akik Őt elfogadják: a pásztorok, a háromkirályok, Simeon és Anna, a kánai jegyesek és az első tanítványok.”⁴⁵
- „Fiaim, a szülés fájdalmát szenvedem értetek újra, míg Krisztus ki nem alakul bennetek!” (Gal 4,19)
- „Már nem én élek, hanem Krisztus él bennem.” (Gal 2,20)
- „Neki növekednie kell, nekem kisebbednem.” (Jn 3,30)

⁴¹ LH, karácsony nyolcadának antifonája

⁴² KEK 525

⁴³ KEK 526

⁴⁴ KEK 501; II. Vatikáni Zsinat: Lumen Gentium dogmatikus konstitúció, 63.

⁴⁵ KEK 725

4. titok: „... akit te, Szent Szűz a templomban bemutatnál”

- „Minden elsősülött fiúgyermek az Úrnak legyen szentelve. ... Olyan legyen ez számodra, mint egy jel a tenyereden vagy egy emlékeztető jegy a homlokodon, hogy az Úr erős kézzel hozott ki minket Egyiptomból.” (Exod. 13,12,16)
- A bemutatás a Templomban úgy mutatja Jézust, mint az Elsősülöttet, aki az Úrhoz tartozik mint sajátja.⁴⁶
- „Elvégeztek mindent az Úr törvénye szerint.” (Lk 2,39)
- Jézus, miként előtte a próféták, a jeruzsálemi Templom iránt mélységes tiszteletet tanúsított. Számára a Templom Atyjának lakása, az imádság háza. Jézus tisztelte a Templomot, a zsidók zarándokünnepein fölment a Templomba, és buzgó szeretettel szerette mint Isten emberek között lakásának helyét. A Templom az Ő misztériumának előképe.⁴⁷
- Mária szűzi szülése miatt nem lett volna kötelezve a törvény megtartására, de szent fiához hasonlóan alávetette magát a törvénynek.⁴⁸
- „A régi Törvény előkészület az evangéliumra. Törvény és fegyelem volt számukra, és az eljövendők próféciaja. Jövendöli és előre hirdeti a büntől való szabadulás művét, ami Krisztussal fog beteljesedni, az Újszövetséghez képeket, „előképeket” és szimbólumokat ad a Lélek szerinti élet kifejezésére; végül a bölcsességi könyvek és a próféták tanításában tökéletesedik, amely az Újszövetség és a mennyek országa felé irányítja a régi Törvényt.”⁴⁹
- „Ne gondoljátok, hogy megszüntetni jöttem a Törvényt vagy a Prófétákat. Nem megszüntetni jöttem, hanem teljesé tenni. Bizony mondom nektek, míg ég és föld el nem múlik, egy i betű vagy egy vesszőcske sem vész el a Törvényből, hanem minden beteljesedik. Aki tehát csak egyet is eltöröl e legkisebb parancsok közül és úgy tanítja az embereket, azt igen kicsinek fogják hívni a mennyek országában. Aki viszont megtartja és tanítja őket, az nagy lesz a mennyek országában.” (Mt 5,17--19)
- Egy írástudó ... odalépett hozzá és megkérdezte tőle: „Melyik az összes parancsok között a legelső?” Jézus azt felelte: „Az első így szól: Halljad Izrael: Az Úr, a mi Istenünk, az egyetlen Úr. Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből. A második így szól: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat. Ezeknél nagyobb parancs nincsen.” (Mk 12,30- 31)
- Új parancsot adok nektek: Szeressétek egymást! Amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek egymást ti is. Arról ismerje meg mindenki, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt. (Jn 13,34-35)
- „A törvény tökéletes teljesítése tehát a szeretet.” (Róm 13,10)

⁴⁶ KEK 529

⁴⁷ KEK 583, 584, 593

⁴⁸ Lk 2,22 magyarázó jegyzet, in: Újszövetségi Szentírás, 1990. ford: Békés-Dalós

⁴⁹ KEK 1964

- Az új Törvény a Szentlélek kegyelme, mely a Krisztusba vetett hit által ajándékba adatik a híveknek. Az evangéliumi Törvény a régi Törvényt beteljesíti, bevégzi, fölülmúlja és tökéletesíti. A boldogságokban beteljesíti az isteni ígéreteket azáltal, hogy fölemeli és „a mennyek országára” irányítja azokat. A szegényekhez, az alázatosakhoz, a megtörtekhez, a tisztaszívűekhez, a Krisztus miatt üldözöttekhez fordul, akik készségesek hittel fogadni ezt az új reményt, és így mutatja meg az Ország előre nem látott útjait. Így az evangélium a mennyei Atya tökéletességének követésével tökéletesíti a Törvényt, isteni nagylelkűséggel megbocsátva az ellenségeknek és imádkozva az üldözőkért.⁵⁰
- „Abból tudjuk meg, hogy ismerjük őt, ha megtartjuk parancsait. Aki azt állítja, hogy ismeri őt, de parancsait nem tartja meg, az hazug és az igazság nincs benne. Aki viszont megtartja tanítását, abban Isten szeretete valóban tökéletes. Ezáltal győződünk meg róla, hogy valóban benne vagyunk.” (1Jn 2,3-5)
- „Te Péter vagy, és én erre a sziklára fogom építeni Egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta”.⁵¹ „Neked adom a mennyek országának kulcsait; amit megkösz a földön, megkötött lesz a mennyben is, és amit föloldasz a földön, föloldott lesz a mennyben is”.⁵² A „kulcsok hatalma” a teljhatalmat jelenti Isten házának kormányzására, ami az Egyház.⁵³ „Legeltesd bárányaimat”.⁵⁴ Az „oldás” és a „kötés” hatalma teljhatalmat jelent a bűnbocsánatra, tantételek megfogalmazására és fegyelmi döntések meghozatalára az Egyházban. Jézus ezt a hatalmat az Egyházra bízta az apostolok és különösképpen Péter szolgálata által, akire mint egyre az Ország kulcsait kifejezetten rábízta.⁵⁵
- „Simeon személyében és Annában az egész várakozó Izrael jön, hogy találkozzon az Üdvözítővel. Jézust felismerik, mint az olyannyira várt Messiást, „a nemzetek világosságát” és „Izrael dicsőségét”.⁵⁶
- „... már látták szemeim az üdvösséget
Melyet minden nép számára rendeltél:
Világosságot a pogányok megvilágítására
És dicsőségére népednek, Izraelnek.
(Lk 230-32)
- „Sokak romlására és feltámadására lesz ő Izraelben: jel, amelynek ellenszegülnek – s a te lelkedet is tör járja át – hogy így megnyilvánuljon sok szív érzése.” (Lk 2,34-35)
- „A fájdalom kardja, amit Máriának jövendölnek, előre hirdeti azt a másik, tökéletes és egyedülálló följánlást a kereszten, mely ajándékozni fogja azt az üdvösséget, melyet Isten „minden nép színe előtt készített.”⁵⁷, Isten emberré lett Fiának

⁵⁰ KEK 1966-68

⁵¹ Mt 16,18

⁵² Mt 16,19

⁵³ KEK 553

⁵⁴ Jn 21,15--17

⁵⁵ KEK 553

⁵⁶ KEK 529

⁵⁷ KEK 529

áldozatát, aki szabadon és szeretetből följánlja életét Atyjának a Szentlélek által, hogy a mi engedtlenségünket helyrehozza.⁵⁸

5. titok: „... akit te, Szent Szűz a templomban megtaláltál”

- Jézus sejteti küldetése iránti teljes, istenfiúságából adódó odaadásának misztériumát: „Nem tudtátok, hogy Atyám dolgaiban kell lennem?”⁵⁹
- „Az én eledelem az, hogy annak akaratát tegyem, aki engem küldött, és hogy elvégezzem művét.” (Jn 4,34)
- „Isten ugyanis azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön és eljusson az igazság megismerésére” (1Tim 2,4).
- „Menjetez tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket! Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében, és tanítsátok meg őket mindannak megtartására, amit parancsoltam nektek. S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig.” (Mt 28,19-20)
- Az Egyház folytatja és a történelemben kibontakoztatja Krisztus küldetését, aki azért küldetett, hogy örömhírt vigyen a szegényeknek. A misszió végső célja nem más, mint az embereket annak a közösségnek részesévé tenni, mely az Atya és a Fiú között szeretetük Lelkében van.⁶⁰
- „A Szentlélek az egész egyházi misszió főszereplője.”⁶¹ Ő vezeti az Egyházat a missziós utakon. ... „az Egyház ... kovásza vagy lelke az emberi társadalomnak, melynek Krisztusban kell megújulnia és Isten családjává kell átalakulnia”.⁶²
- „Ti vagytok a világ világossága. A hegyre épült város el nem rejthető. És ha világosságot gyűjtanak, nem teszik véka alá, hanem tartóra, hogy világítson a ház minden lakójának. Így világítson világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és magasztalják mennyei Atyátokat.” (Mt 5,14-16)
- „Akkor hazatért velük Názáretbe és engedelmeskedett nekik.” (Lk 2,51)
- Jézus Anyja és nevelőapja iránti alárendeltségében teljesen és tökéletesen teljesítette a negyedik parancsolatot. Ez az engedelmisség földi képe volt a mennyei Atya iránti fiúi engedelmisségének. Józsefnek és Máriának való mindennapos alávetettsége hirdette és elővételezte a Getszemáni kerti imádság engedelmisségét: „Ne az én akaratom...” (Lk 22,42). Krisztus mindennapos engedelmisségével rejtett életében már megkezdődött annak helyreállítása, amit Ádám engedtlensége lerombolt.⁶³

⁵⁸ KEK 614

⁵⁹ KEK 534

⁶⁰ KEK 850, 852

⁶¹ II. János Pál pápa: Redemptoris missio enciklika, 21.

⁶² II. Vatikáni Zsinat: Gaudium et spes lekipásztori konstitúció, 40.

⁶³ KEK 532

- „A názáreti ház iskola, amelyben az ember kezdi megérteni Krisztus életét. Az evangélium iskolája. (...) Elsősorban a hallgatásra tanít. Bárcsak föléledne bennünk a hallgatás nagyrabecsülése, ennek a csodálatos és nélkülözhetetlen lelki magatartásnak az értékelése (...). Itt tanuljuk meg, milyen fontos a családi élet. Názáret fölhívja a figyelmet a családra, szeretetközösségére, méltóságára, sugárzó szépségére, szentségére és sérthetlenségére (...). Végezetül itt megtanuljuk a munka fegyelmét. Ó, názáreti iskola, az ács Fiának háza! Itt szeretném megismerni és ünnepelni az emberi munka szigorú, de megváltó törvényét (...); végezetül innen szeretnék áldást küldeni az egész világ munkásainak, és megmutatni nekik a nagy Példaképet, az isteni Testvért.”⁶⁴

Nagykátá, 2004-04-10

Várad Szabolcs

⁶⁴ VI. Pál pápa homíliája Názáretben az Angyali Üdvözlet Bazilikájában, 1964. január 5-én: AAS: 56 (1964) 167--168.